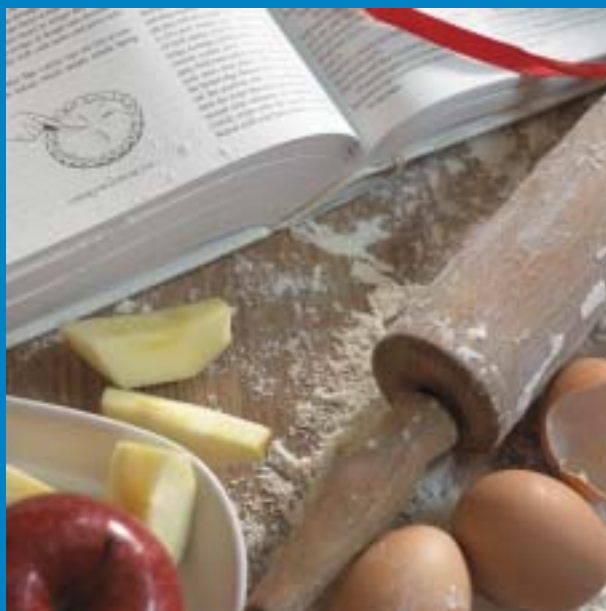

Fr a papir til praksis

– kogebog med gode eksempl er og ideer
til en kommunal handicappol it ik

Center for Ligebehandl ing af Handicappede
september 2003

fr a papir til praksis

- kogebog TIL kommunal handicappolitik

Udgiver

Center for Ligebehandling af Handicappede

Bredgade 25, opg. F, 4. sal

1260 København K

Tlf.: 33 11 10 44

Fax: 33 11 10 82

Teksttelefon: 33 11 10 81

Mail: clh@clh.dk

Hjemmeside: www.clh.dk

Pjecen udgives også på bånd og diskette.
Den kan desuden hentes på centrets hjemmeside.

Pjecen er skrevet af Kasper Nizam
Redigering og layout: Casper Hollerup

September 2003

Oplag: 2.000

ISBN 87-91223-36-9

Tryk: Scanprint a/s
Foto: Scanpix/Brian Kuhlmann

Indhold

- 7 Indledning
- 11 Hvad skal der stå i handicappolitikken?
- 19 Hvordan gennemfører vi politikken?
- 29 Hvilken effekt har en handicappolitik?
- 32 Tjekliste
- 33 Mere læsestof

Indledning

Gennem eksempler fra kommuner giver denne „kogebog“ konkrete idéer og inspiration til at udforme og gennemføre handicappolitik i praksis.

Ingredienserne til en god handicappolitik består af flere råvarer: operationelle mål og effektive midler, handlingsanvisninger, ansvarlige aktører, tidsfrister og planer om evaluering og opfølgning på indsatsen.

Pjecen kaster lys over tre centrale spørgsmål, som må besvares, når en kommune laver en handicappolitik:

- Hvad skal indholdet i handicappolitikken være?
- Hvordan gennemføres handicappolitikken?
- Hvilken effekt skal en handicappolitik have?

Pjecen er krydret med eksempler fra den kommunale virkelighed, som umiddelbart kan bruges i kommuner, hvor handicappolitik kommer på dagsordenen. Rådene og idéerne bygger på de erfaringer, som 15 kommuner har høstet i deres arbejde med at udforme og gennemføre handicappolitik.

De konkrete eksempler i pjecen er tænkt som inspiration, men vil også kunne bruges som oplæg til en debat om, hvordan en handicappolitik kan udvikles i kommunen.

Eksemplerne er ikke solstrålehistorier fra kommuner, hvor „man gør det så meget bedre end alle andre“. De ideelle eksempler finder vi sjældent i virkeligheden. Men der er kommuner, handicapråd og ildsjæle, som i praksis forsøger at arbejde med kommunal handicappolitik på en god måde – eksempler til efterfølgelse.

Hvorfor en handicappolitik?

En handicappolitik er et redskab, der på flere måder er med til at sikre **ligestilling** af handicappede borgere i kommunen. Handicappolitikken er med til at skabe bevidsthed om handicappedes vilkår, så handicapdimensionen bliver en del af den almindelige tænkning, når der træffes beslutninger i kommunen.

For kommunen er det relevant at formulere en sammenhængende politik for, hvordan man vil sikre, at handicappede borgere har samme muligheder som ikke-handicappede på alle områder i kommunen. Kommunens politik og engagement på handicapområdet har stor betydning for det liv, mennesker med handicap lever.

Hvordan kommer vi i gang?

Det er vigtigt først at afklare, hvad formålet er med at lave en handicappolitik for kommunen. Kommuner har forskellige udgangspunkter for at lave handicappolitik, fordi der lokalt er forskellige behov, ønsker og fokusområder.

Forslag til køreplan

Første trin er at nedsætte en arbejdsgruppe med deltagere fra både kommunen og handicaprådet/lokale handicaporganisationer, som sikrer inddragelse af forskellige vinkler og synspunkter på handicappolitik. Arbejdsgruppen udarbejder en køreplan med aftaler om møder i gruppen (og eventuelt borgermøder og møder med forvaltningerne og byrådet) samt deadlines for skrivearbejdet.

Andet trin består i at gøre status over, hvad kommunens indsats for handicappede består i og dermed nå frem til, hvad kommunens udgangspunkt er.

Tredje trin er at hente inspiration til udarbejdelsen af handicappolitikken: Her kan man bruge andre kommuners

handicappolitikker, FN's Standardregler om Lige Muligheder for Handicappede og evt. Center for Ligebehandling af Handicappede og De Samvirkende Invalideorganisationer.

Fjerde trin er, at arbejdsgruppen holder temadage eller møder med forvaltningerne i kommunen og indhenter viden og bidrag til handicappolitikken. Dette kan også gøres i handicaprådets regi. På den måde går handicappolitikken på tværs af politikområder og forvaltningsgrene. Derefter skal handicappolitikken til politisk drøftelse og vedtages.

Tidsrammen afhænger af kommunens udgangspunkt og ambitionsniveau. De fleste kommuner bruger et år fra arbejdsgruppen er nedsat til handicappolitikken er formuleret og vedtaget i byrådet.

Hvad skal der stå i handicappolitikken?

Indholdet i handicappolitikken er naturligvis af stor betydning – både for hvilke mål og temaer kommunen vil sætte fokus på, og for hvordan kommunen vil arbejde med at nå målene.

Der er mange muligheder for at sammensætte en handicapolitik, og der er god mulighed for, at lokale behov og prioriteringer kan afspejles i handicappolitikens mål for at forbedre handicapområdet.

En handicappolitik bygges op omkring vigtige hjørneste:
Visioner og mål for hvordan kommunen skaber lige muligheder for handicappede.

Målsætninger for alle politikområder – operationelle mål, der kan omsættes til handling af de enkelte forvaltninger og afdelinger i kommunen.

Anvisninger til hvordan målene skal nås, hvem der er de ansvarlige, og hvornår målene skal være realiseret og evalueret.

Beskrivelse af hvordan kommunen arbejder med afsæt i FN's Standardregler om Lige Muligheder for Handicappede.

Alle kommuner er forskellige, men ét spørgsmål styrer formuleringen af mål i handicappolitikken: Hvad har vores kommune behov for?

De følgende eksempler fra Farum Kommune og Rosenholm Kommune viser, hvordan FN's Standardregler om Lige Muligheder for Handicappede bliver brugt på forskellig vis.

Eksempel fra Farum Kommune

FN's standardregler er skabelon for sektoransvaret

En god handicappolitik bygger på FN's Standardregler om Lige Muligheder for Handicappede. I Farum har man brugt standardreglerne som **skabelon** for strukturen i kommunens handicappolitik.

Handicappolitikken består – ligesom FN's standardregler – af 22 regler. Reglerne er alle oversat til Farum Kommunes virkelighed. Indholdet i Farum Kommunes handicappolitik er sammensat på følgende måde:

4 forudsætninger for lige muligheder:

- Øget opmærksomhed om borgere med handicap
- Effektiv behandling af borgere med handicap
- Tilbud om rehabilitering af borgere med handicap
- Udvikling og udbud af støtteforanstaltninger til borgere med handicap.

8 hovedområder for indsatsen:

- Tilgængelighed til information og det fysiske miljø, samt anvendelighed af foranstaltninger
- Uddannelse af borgere med handicap
- Beskæftigelse på arbejdsmarkedet af borgere med handicap
- Bevarelse af indkomst og social sikring af borgere med handicap
- Familieliv og retten til personlig integritet for borgere med handicap
- Kultur og borgere med handicap
- Fritid og sport for borgere med handicap
- Religion og borgere med handicap.

10 indsatsområder for gennemførelsen:

- Oplysning og forskning om personer med handicap
- Handicapaspektet skal indgå i strategi og planlægning
- Lovgivning, bekendtgørelser, fortolkninger og dispensationer
- Økonomisk politik skal inkludere handicapaspektet
- Farum handicapråd styrkes og inddrages i koordinering af indsatsen for borgere med handicap

- Organisationer af borgere med handicap i Farum
- Uddannelse af personale med relation til borgere med handicap
- Opfølgning og evaluering af tiltag ved gennemførelse af FN's standardregler i Farum
- Teknisk og økonomisk samarbejde
- Internationalt og nationalt samarbejde.

Det var handicaprådet i Farum Kommune, der tog initiativ og førte pennen ved formuleringen af kommunens handicappolitik. Kommunen finansierede arbejdet, og alle politiske udvalg og lokale handicaporganisationer blev hørt.

„Vi har taget udgangspunkt i både struktur og indhold i FN's standardregler og så omformuleret dem til den kommunale virkelighed. Det har været vigtigt, at vi fra starten påpegede over for politikerne og forvaltningen, at standardreglerne allerede er moralsk og politisk forpligtende, så de ikke skulle udvandes, men at vi sammen skulle finde vejen til implementeringen af reglerne. Standardreglerne har været udgangspunkt for handicappolitikken og sektoransvaret. Det er utrolig vigtigt, at politikerne forstår begreberne om sektoransvar, compensation og lige muligheder og få dem til at forstå, at handicappolitikken har som formål at give Farumborgere med handicap lige muligheder for deltagelse i samfundslivet.“ (Formanden for handicaprådet i Farum Kommune).

De regler i handicappolitikken, som fx handler om inddragelse af brugerne og inddragelse af handicapaspektet i planlægning og økonomisk politik, er gennemført ved, at handicaprådet organisatorisk er forankret under borgmesterkontoret og dermed økonomiudvalget i Farum. Det betyder, at handicaprådet har høringsret i forhold til alle forvaltningens grene og de indsatser, der vedrører handicapområdet. Kommunen sender e-mails til handicaprådet med dagsordener til udvalgsmøderne, og handicaprådet får således mulighed for at blive hørt inden møderne. Handicaprådet deltager også i en række udvalg og arbejdsgrupper for at sikre, at handicappolitikkenes målsætninger ikke bliver glemt eller fejlfortolket.

Fordelen ved at anvende FN's Standardregler om Lige Muligheder for Handicappede som skabelon for handicappolitikken er enkel: Handicappolitikken kommer rundt om alle væsentlige områder og sektorer i samfundet, hvor handicappede også skal have mulighed for at deltage. Dermed sikres sektoransvarlighedsprincippet i kommunens handicappolitik, fordi ansvaret for de handicappolitiske mål på et område placeres i den del af forvaltningen og hos de fagpolitiske udvalg, der i øvrigt har ansvaret for det pågældende område.

Det har i Farum Kommune været væsentligt, at den kommunale ledelse står fast og med sikker hånd forplanter handicappolitikken i den kommunale organisation. Handicappolitikens succes bygger på opbakning og forankring i hele kommunen, og især i ledelsen.

Da det var handicaprådet, der udformede handicappolitikken i Farum Kommune, har handicaprådet holdt fælles møder med borgmesteren og cheferne for forvaltningerne. Formålet var at informere politikerne og ledelsen i forvaltningen om elementerne i handicappolitikken og at komme i dialog om, hvordan kommunens gennemførelse af målsætningerne i handicappolitikken skrider frem.

Det skaber rammen for, at alle forvaltningerne i Farum Kommune er ansvarlige for, at rådet høres, og at handicapaspektet dermed indgår på tværs af forvaltningernes praksis.

Eksempel fra Rosenholm Kommune

FN's standardregler som inspiration for prioritering

I Rosenholm Kommune opstiller handicappolitikken en række prioriterede mål for udvalgte politikområder. Kommunen bruger FN's standardregler som en vigtig kilde til **inspiration** for at udvælge de mål og temaer, kommunen

finder mest relevante. På den måde kan man lægge et passende ambitionsniveau for de mål, som kommunen ønsker at nå. Handicappolitikken ser i oversigtsform således ud:

Politiske visioner, mål og opfølgning:

Vision

- Kommunen skal være en kommune, der aktivt arbejder for så vidt muligt at ligestille handicappede med kommunens øvrige borgere
- Det skal være naturligt og selvfølgelig for kommunens personale at medtage handicapaspektet i det daglige arbejde og i projektarbejde.

Mål

- Den enkelte medarbejder skal inden for sit arbejdsområde have kendskab til kommunens handicappolitik
- Hvor det er nødvendigt at imødekomme hensynet til handicappede borgere nedsættes arbejdsgrupper på tværs af forvaltningerne
- Handicaporganisationer indgår som en naturlig samarbejdspartner i alle relevante sager
- Den enkelte handicappede skal ved henvendelse til kommunen kunne få kommunale oplysninger i en tilgængelig form.

Opfølgning

- De opsatte mål beskrives, evalueres og synliggøres årligt som en del af den almindelige opfølgning på indsatsens mål
- Forvaltningerne rapporterer årligt, hvad der er sket på det enkelte område inden for handicapområdet
- Byrådet skal årligt vurdere den handicapmæssige indsats og vurdere det næste års indsats set i sammenhæng med kommunens mål – men også med hensyn til igangsætning af nye tiltag
- Der skal årligt udarbejdes planer for uddannelse af personale, så disse får kendskab til de handicapmæssige aspekter.

En række politikområder er med udgangspunkt i FN's standardregler udvalgt og prioriteret i Rosenholm Kommunes handicappolitik. Her går handicappolitikken mere i dybden med beskrivelser af delmålsætninger på de tre områder:

Målsætninger på 3 politikområder:

Det tekniske område

- Fysisk planlægning følger bl.a. Dansk Standard 105 „udearealer for alle“, Vejdirektoratets „Handicapegnede veje“, bygningsreglementet og Dansk Blindesamfunds „Tilgængelighed i detaljen“
- Tilgængelighed til det offentlige rum og bygninger, kollektiv trafik, nybyggeri og nyanlæg.

Børne- og kulturområdet

- Kultur- og fritidsområdet: Tilgængelige biblioteksmaterialer og -faciliteter og tilgængelige kulturelle tilbud og arrangementer
- Børne- og familieområdet: Kvalificeret information og rådgivning om tilbud til forældre med handicappede børn, hurtige indsatser i form af hjælpemidler, pasning, kompensation og støtte
- Skole- og daginstitutionsområdet: Information om tilgængelighed til skoler, daginstitutioner og fritidsordninger, aktiviteter og tilbud, forældresamarbejde om handleplaner for børn med handicap.

Social- og arbejdsmarkedsområdet

- Bedst mulig information og rådgivning samt helhedsorienteret sagsbehandling
- Bolig og familie: Handicappede skal, hvis det ønskes, bo i egen bolig ud fra individuelle behov
- Beskæftigelse skal så vidt muligt sikre selvforsørgelse via revalidering og jobtræning for at indgå på arbejdsmarkedet på normale vilkår eller særlige vilkår, fx fleksjob eller skånejob
- Personlige ordninger tilbydes i form af hjælperordning, ledsagelse eller kontaktperson.

Målpyramiden overfor illustrerer i kort form de overordnede principper og ingredienser i handicappolitikken i Rosenholm Kommune.

Målpyramidens lag viser delene i Rosenholm Kommunes handicappolitik, og hvordan den handicappolitiske retning sikres gennem **vision, mål** og **delmålsætninger** for politikområderne, samt hvordan politikken gennemføres ved hjælp af værktøjer som **handlingsplan, opfølgning** og **evaluering**. Lagene i målpyramiden sikrer, at handicappolitikens mål og midler er anvendelige for gennemførelsen af politikens målsætninger.

Gode råd om indholdet i handicappolitikken

- > Afklar visionen for jeres kommune
- > Afklar udgangspunktet i jeres kommune – gør status over eksisterende indsats
- > Lav mål med tidsrammer for alle relevante forvaltningsområder
- > Lav operationelle mål og udpeg ansvarlige for de tiltag, som skal sikre målene
- > Brug FN's Standardregler om Lige Muligheder for Handicappede
- > Fastlæg opfølgning og evaluering af gennemførelsen i handicappolitikken
- > Brugerinddragelse skal sikres i handicappolitikken.

Hvordan gennemfører vi politikken?

Virkeliggørelse af en handicappolitiks mål kan ske på flere måder. Måden afhænger blandt andet af kommunens størrelse, tradition for udformning af handicappolitik og samarbejde med brugere. Spørgsmål om handicappolitikens gennemførelse er ofte: Hvem er de involverede, hvordan organiserer vi vores samarbejde i kommunen, og hvilke redskaber bruger vi for at gennemføre vores handicappolitiske mål?

Aktiv brugerinddragelse er med til at kvalitetssikre beslutninger og planer ved gennemførelsen af handicappolitikken. Mange brugere har stor viden om de barrierer for handicappede, der er i kommunen. Brugerne skal derfor deltage i planlægning og beslutning om gennemførelse af målsætninger så tidligt som muligt i gennemførelsen.

Kommunen kan oprette en styregruppe eller udpege en handicapkoordinator til løbende at følge op på gennemførelsen af handicappolitikens målsætninger i de forskellige dele af forvaltningen. En styregruppe er i den forbindelse bedst sammensat som en tværgående enhed med repræsentanter fra forskellige dele af forvaltningen.

En kommunal handicappolitik gennemføres ved at:

- Inddrage brugerne/handicaprådet i processen
- Oprette en styregruppe eller udpege en koordinator til følge op på gennemførelsesperioden
- Bruge en handicappolitisk handlingsplan som redskab til at nå målene.

Det følgende eksempel fra Karlebo Kommune belyser, hvordan handicaprådet er en frugtbar medspiller i samarbejdet om at gennemføre kommunens handicappolitik.

De efterfølgende eksempler fra Roskilde Kommune illustrerer to væsentlige forhold ved gennemførelsen af handicappolitik: Dels hvordan en styregruppe kan koordinere og lø-

bende følge op på gennemførelsen af handicappolitikken. Dels hvordan en handlingsplan kobles til kommunens handicappolitik som et effektivt instrument til at få politikken gennemført.

Det sidste eksempel fra Odense Kommune viser, at et vigtigt aspekt ved gennemførelsen af handicappolitikken handler om at skabe kendskab til og fælles bevidsthed om handicappolitikken og dens mål og midler.

Eksempel fra Karlebo Kommune

Handicaprådet som medspiller

I Karlebo Kommune spiller handicaprådet en vigtig rolle for gennemførelsen af handicappolitikken. Handicaprådet har i samarbejde med tre forvaltninger udvalgt ingredienserne til handicappolitikken. Kommunen har på handicaprådets opfordring lavet en handlingsplan for at gennemføre handicappolitikken. Handlingsplanen formulerer konkrete tiltag for forvaltningerne på handicappolitikens tre hovedområder: socialområdet, børne- og kulturområdet samt det tekniske område.

„Vi har lavet handicappolitikken sammen med vores handicapråd. Jeg synes, vi har et rigtigt godt samarbejde om politikken med vores handicapråd. Samarbejdet omkring gennemførelsen af handicappolitikken medfører jo også, at der bliver mere fokus på de ting, der skal til, for at handicappede kan klare sig i kommunen på lige fod med alle andre. Succesen ligger i, at vi har handicaprådet, og at forvaltningen har et godt samarbejde med rådet om gennemførelsen af handicappolitikken.“ (Områdechef i Karlebo Kommune).

Handicaprådet har været med i processen fra udformning af handicappolitikken og handlingsplanen til den igangværende gennemførelse af handicappolitikken.

For handicaprådet i Karlebo Kommune er det vigtigt, at målsætningerne i handicappolitikken bliver konkretiseret i handlingsplanen.

Handicaprådet har kvartalsvise møder med hver af de tre forvaltninger, der indgår i arbejdsgruppen om handicappolitikken. De møder anvender handicaprådet til løbende at blive informeret om handicappolitikken og gennemførelsen af handlingsplanen.

„Argumentet for at lave en handlingsplan var, at målsætningerne i handicappolitikken skulle konkretiseres. Men det springende punkt er, om forvaltningen er med på at arbejde seriøst med handicappolitikken og handlingsplanen.“ (Formanden for handicaprådet i Karlebo Kommune).

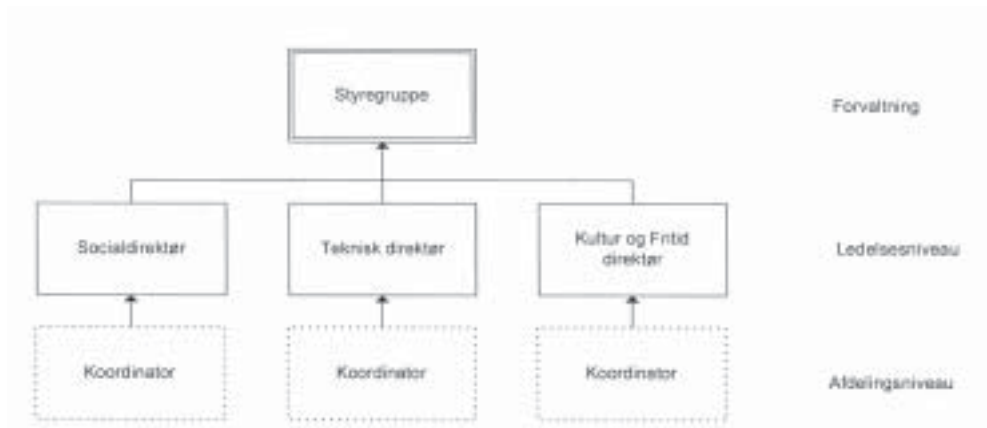
Eksempel fra Roskilde Kommune

En styregruppe følger op på handicappolitikken

De følgende eksempler fra Roskilde Kommune viser først anvendeligheden af en styregruppe, som følger op på gennemførelsen af handicappolitikens mål, dernæst hvordan en handlingsplan kan struktureres som redskab i denne gennemførelse.

I Roskilde Kommune er der etableret en styregruppe på ledelsesniveau, lavet ansvarsplacering for konkrete mål og en tidsramme for opnåelse af målene i handicappolitikken. Som figuren på næste side viser, bliver gennemførelsen organiseret omkring og ledet af en *tværgående styregruppe*. Styregruppen er forankret i socialforvaltningen under socialdirektøren, som også er medlem af styregruppen.

Styregruppen i Roskilde Kommune

Styregruppen har repræsentanter på direktørniveau for tre forvaltninger: socialforvaltningen, kultur- og fritidsforvaltningen samt teknisk forvaltning. Fra hver forvaltning er der udpeget koordinatorene blandt medarbejderne i udvalgte afdelinger, som har til opgave at samle viden ind fra medarbejderne om implementeringen af handicappolitikens målsætninger, lave årlig status og rapportere tilbage til styregruppen.

Som pilene viser er formålet kontinuerligt at kunne indsamle viden nedefra og op i den kommunale organisation til den tværgående gruppe af forvaltningschefer. På den måde kan de få overblik over, hvad der sker på handicapområdet, og hvordan der skal følges op på gennemførelsen af handicappolitikken.

Eksempel 2 fra Roskilde Kommune

Handlingsplan fra vision til gennemførelse

I Roskilde Kommune har byrådet vedtaget en kort- og en langsigtet handlingsplan for at gennemføre handicappolitikken. Handlingsplanen indeholder målsætninger, delmål, ansvarlige afdelinger og personer i de enkelte forvaltninger samt datoer for opfyldelse af målene.

„Hvis politikken skal føre til nye initiativer på handicapområdet, er det nødvendigt at udarbejde en handlingsplan. Handlingsplanen gør det tydeligt, hvad der skal ske i de enkelte forvaltninger og inden for hvilken tidsramme. Også i forhold til forankringen på beslutningsniveau er det vigtigt med overskuelighed, så alle er med på, hvad de er ansvarlige for. Det er i handlingsplanen, at de overordnede mål bliver konkrete.“ (Handicapkoordinator, Roskilde Kommune).

Roskilde Kommune har valgt at vedtage en handlingsplan i tilknytning til handicappolitikken. Handlingsplanen er kommunens redskab til at gennemføre målene i handicappolitikken. Med andre ord er det handlingsplanen, der udgør substansen i politikken.

Handicappolitikken indeholder en samlet vision for handicapområdet, og for hver forvaltning er der et overordnet mål og herunder en række delmål. Med handlingsplanen knæsetter Roskilde Kommune princippet om, at alle sektorer i samfundet bærer et ansvar og er involverede i at sikre lige muligheder for mennesker med handicap.

Handlingsplanen indeholder syv indsatsområder:

- **Fysisk tilgængelighed** til torve, gader, kollektiv trafik, grønne områder, bygninger, skoler, daginstitutioner, kultursteder, idrætsanlæg

- **Adgang til information** til bibliotek, internet, kommunens hjemmeside, E-bøger
- **Skole og uddannelse** for udviklingshæmmede, i dagpleje, vuggestue, børnehave, SFO, fritids- og ungdomsklubber
- **Et rummeligt arbejdsmarked** hvor handicappedes muligheder for beskæftigelse indgår i den lokale handlingsplan, fx rådgivning til private virksomheder om ansættelse på særlige vilkår
- **Tilgængelige boliger** skal være en valgmulighed som enkeltbolig, opgangs- eller bofællesskab. Målet sikres i en lokal handlingsplan for tilgængelige boliger
- **Social tryghed** gennem udarbejdelse af kvalitetsstandarder, bedre rådgivning og vejledning, plan for sammenhæng i tilbud i overgangen fra ungdom til voksenliv
- **Kultur og idræt** skal være tilgængelig for alle. Det gælder også trykt og elektronisk information. Tekniske hjælpemidler skal desuden være til stede ved offentlige arrangementer.

Evaluering og opfølgning er planlagt på kort og lang sigt: På **kort** sigt laves status over, hvilke mål i handicappolitikken, der er gennemført eller under gennemførelse efter et år. På **lang** sigt skal øvrige mål gennemføres som løbende drift og nye bevillinger, som kræver politiske prioriteringer i forhold til andre områder.

Gennemførelsen af målene på de syv indsatsområder er derudover beskrevet i handlingsplanen ved hjælp af skemaer. Skemaerne ser således ud for tilgængelighedsområdet og socialområdet i forbindelse med to udvalgte emner:

TILGÆNGELIGHED

EMNE: Torve og gader – tilgængelighed til bymidten.

OPGAVE: Udarbejdelse af tilgængelighedsplan for bymidten. Herunder plan for fremtidig renoverings- og anlægsopgaver af fortove, veje og kommunale bygninger, så tilgængelighed sikres.

ANSVAR: Teknisk forvaltning, Park- og vejafdelingen udarbejder en tilgængelighedsplan for bymidten.

MILEPÆL: 2002-2005.

SOCIALOMRÅDET

EMNE: Overgangen fra ungetilbud til voksentilbud.

OPGAVE: Plan for tilrettelæggelse af overgangen fra ungetilbud til voksentilbud.

ANSVAR: Familieafsnittet i Socialforvaltningen har taget initiativ til at udarbejde planer for unge 16-17-årige med henblik på overgangen til voksenliv.

MILEPÆL: Planer til alle unge inden midten af 2002.

Som det fremgår, er der til hvert emne beskrevet, hvad opgaven består i, hvem i forvaltningen der er ansvarlige for at gennemføre opgaven, samt milepæle for hvornår opgaven skal være gennemført.

På den måde sikres et overblik over, hvilke emner man vil beskæftige sig med i gennemførelsen af handicappolitikken, hvilke opgaver der skal løses, hvem der er de ansvarlige for at udføre opgaverne og endelig en tidsramme for planen.

Eksempel fra Odense Kommune

Temadag samler kommune og handicapråd

I Odense Kommune har handicaprådet i samarbejde med kommunen afholdt en fælles temadag om gennemførelse af handicappolitikken. Formålet med temadagen var blandt andet at skabe en bevidsthed om handicappede i kommunen og sprede kendskabet til handicappolitikken.

Temadagen var et startskud til gennemførelsen af handicapolitikken. Alle sagsbehandlere og ledere i kommunen blev inviteret til temadagen, som blandt andet havde fokus på retssikkerhed for mennesker med handicap i forbindelse med den kommunale sagsbehandling.

Forud for temadagen havde handicaprådet arrangeret temamøder mellem handicaprådet og repræsentanter fra forvaltningerne, hvor man diskuterede sig frem til, hvad indholdet i handicappolitikken skulle være.

Efter handicappolitikken er blevet vedtaget, har handicaprådet løbende afholdt møder med den politiske og administrative ledelse for hver forvaltning for at gøre status over arbejdet med handicappolitikens områder. Endvidere har handicaprådet og Odense Kommune samarbejdet om at arrangere en offentlig debataften, hvor formålet er at give borgere, handicappede, ansatte i kommunen og politikere mulighed for at diskutere, hvordan handicappolitikken bliver til virkelighed.

Handicaprådet har på den måde været med til at skabe en bevidsthed om handicappedes forhold i kommunen og om handicappolitikken. For at gennemføre handicappolitikken er det vigtigt, at der er løbende dialog, hvilket fx temamøder kan skabe en ramme for.

Et temamøde om et eller flere emner i handicappolitikken bidrager til en generel diskussion og orientering om handicapfaglige emner, fx tilgængelighed eller retssikkerhed. Temamødet etablerer et fælles ejerskab for handicappolitikken og ansvar for gennemførelsen af den. Forvaltningen, byrådspolitikere og handicapråd og lokale handicaporganisationer får på temadagen viden om handicappolitikens indhold og formål. Det skaber en bedre forudsætning for, at handicappolitikens målsætninger bliver integreret i kommunens indsats.

Gode råd til gennemførelsen af handicappolitikken

- > Inddrag brugerne i gennemførelsen via handicaprådet og lokale handicaporganisationer
- > Lav en handlingsplan
- > Konkretiser målene i handicappolitikken til klare opgaver
- > Gør ansvaret for mål og opgaver præcist og kendt af alle
- > Fastsæt tidsrammer på kort og på lang sigt
- > Spred kendskabet til mål og midler i gennemførelsen, fx med temadage om handicappolitikken
- > Skab fælles viden om værdier og mål – send handicappolitikken rundt i den kommunale organisation.

Hvilken effekt har en handicappolitik?

En kommunal handicappolitik betyder, at indsatsen for ligebehandling af mennesker med handicap bliver bedre – men under bestemte forudsætninger.

Erfaringerne viser, at en kommunes handicappolitik har en række positive effekter, når nogle af de gode ingredienser, som er foreslået i denne pjece, tilsættes. De positive effekter er ofte resultatet af både processen ved udarbejdelse af indholdet i handicappolitikken og af gennemførelsen af målene i praksis.

Handicappolitikken har positiv betydning på flere måder:

Større opmærksomhed og viden om handicapområdet

Både politikere og forvaltning retter i højere grad fokus mod handicappede menneskers forhold i kommunen, når handicappolitikken udformes. Ledelse og medarbejdere i forvaltningen tænker handicappede ind i den daglige administration af de forskellige ansvarsområder. Det handler om at få handicapdimensionen „ind på rygraden“ i forhold til kommunens aktiviteter. Handicappolitikken skaber også større opmærksomhed om kommunens handicapråd eller sociale brugerråd, som ofte vil blive inddraget i flere kommunalpolitiske sager.

Kommunens målsætninger på handicapområdet synliggøres

Handicappolitikken synliggør de behov og ønsker, der er i kommunen. Målsætningerne skaber overblik og tydeligere rammer for indsatsen på handicapområdet. Handicappolitikken skaber også en politisk drøftelse af prioriteringer i forhold til indsatsen, som medfører, at forvaltningen inddrages og gøres ansvarlig.

Ansvarlighed for handicapområdet på tværs af strukturer og forvaltningsgrene

Når handicappolitikken gælder hele kommunen og indeholder mål og opgaver på tværs af alle kommunens ansvarsområder, bliver princippet om sektoransvarlighed omsat til den kommunale virkelighed: Politikere og forvaltning er forpligtede på at sikre ligebehandling af mennesker med handicap inden for hver deres ansvarsområde. Handicapområdet bliver andet end lokal socialpolitik – det bliver politik, der vedrører *hele* lokalsamfundet.

Dialog og samarbejde ud fra et fælles grundlag

Handicappolitikken fungerer som et fælles grundlag for dialog og samarbejde mellem kommunalpolitikkerne, forvaltningen og mennesker med handicap omkring indsatsen på området. Internt i kommunen er handicappolitikken en platform for afsæt til et samarbejde på tværs af forvaltningsgrene og afdelinger. Og eksternt er politikken det redskab, handicapråd og lokale handicaporganisationer bruger i dialogen med kommunen.

Brugerinddragelsen styrkes

Handicaprådet inddrages ofte mere i forvaltningens indsats, når der arbejdes med en handicappolitik. Udarbejdelsen af handicappolitikens indhold betyder, at flere kommunalpolitikere og forvaltningen generelt opnår større kendskab til handicappedes behov og ønsker lokalt. Handicapråd og andre brugere oplever større anerkendelse som samarbejdspartnere, og det letter adgangen til information og kontakter til kommunen.

Opfølgning og evaluering af handicapindsatsen

Handicappolitikken er – hvis det fastlægges konkret i dens ordlyd – med til at sikre at indsatsen på handicapområdet løbende følges op og evalueres. Mulighederne i procedurer for opfølgning og evaluering udgør et stort potentiale for en endnu mere kvalificeret dialog om målsætningerne og gen-

nemførelsen af handicappolitikken. Betydningen af at følge op på og evaluere handicappolitikken er fx, at handicaprådet kan inddrages i forhold til at forbedre eller justere metoderne til at nå de fastsatte mål.

Gode råd i forhold til effekten af handicappolitikken

- > Evaluer indsatsen i forhold til målene
- > Følg løbende op på målene – tænk i opnåelse af mål
- > Hold informations- og temamøder om betydningen af handicappolitikken
- > Inddrag brugerne i dialog om effekter af handicappolitikken
- > Tænk i nye mål.

Tjekliste

– inspiration til kommunen og handicaprådet.

- 1 Hvilke mål har kommunen i forhold til handicappede borgere?
- 2 Hvilken målgrupper sigter kommunen på?
- 3 Hvor er der behov for at nedbryde barrierer i kommunen – arbejdsmarkedet og personalepolitik, uddannelse, kultur og fritid, tilgængelighed til kommunens bygninger og arealer?
- 4 Hvordan samarbejder kommunen, handicappede borgere og handicaprådet omkring udformningen og gennemførelsen af handicappolitikken?
- 5 Hvordan skal vi udforme en handlingsplan for handicappolitikken? Hvem skal være ansvarlige for hvilke målsætninger? Hvem skal konkret virkeliggøre målsætningerne?
- 6 Hvordan og hvornår skal handicappolitikken evalueres?
- 7 Hvordan inddrages handicapråd og handicaporganisationer i evalueringen?
- 8 Hvordan formidles handicappolitikken til borgerne?

Mere læsestof

– godt at supplere med, når handicappolitikken udformes og gennemføres.

Det Centrale Handicapråd: *Værktøjskasse til FN's standardregler. Idéer og redskaber til en kommunal handicappolitik* (1998)

Center for Ligebehandling af Handicappede:
Kommunal handicappolitik – en eksempelsamling (2001)

Center for Ligebehandling af Handicappede:
Når værktøjet kommer i brug – en undersøgelse af 15 kommunale handicappolitikker (2003)

De Samvirkende Invalideorganisationer:
Forslag til udformningen af en kommunal handicappolitik (2000)

Nyttige hjemmesider

Center for Ligebehandling af Handicappede: www.clh.dk
CLH's kommunale hjemmeside: www.handicappolitik.clh.dk
Det Centrale Handicapråd: www.dch.dk
De Samvirkende Invalideorganisationer: www.handicap.dk
Dansk Center for Tilgængelighed: www.dcft.dk

„Fra papir til praksis“ er en kogebog, der skal give kommuner appetit på at formulere, udvikle og holde liv i sin egen handicappolitik.

En kommunal handicappolitik består af tre hovedingredienser, nemlig indhold, organisering og så den effekt, handicappolitikken skal have i praksis. Pjecen beskriver disse tre ingredienser så tæt på den kommunale virkelighed som muligt.

Opskriften på en handicappolitik er forskellig fra kommune til kommune. Men inspirationen til at udforme og gennemføre politikken stammer ofte samme sted fra, nemlig fra de kommuner, som allerede har høstet erfaringer med en handicappolitik. Forhåbentlig giver kogebogen dig og din kommune lyst til at finde råvarerne frem og komme i gang med arbejdet.

